

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

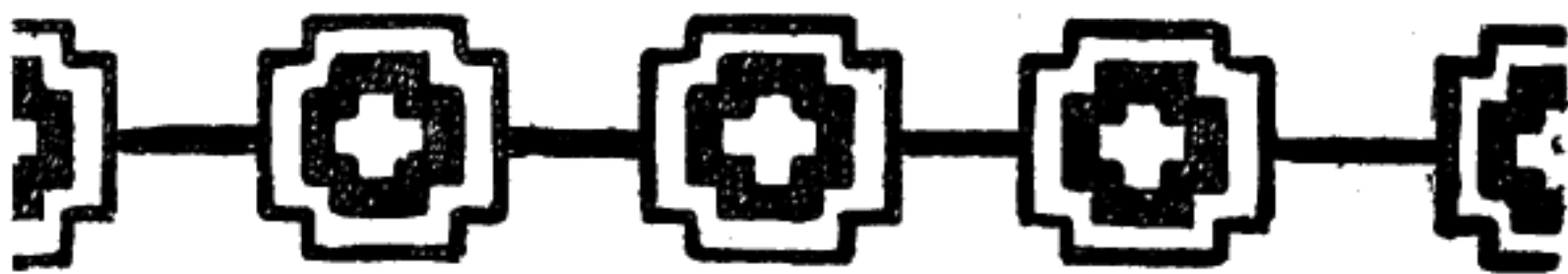
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1949

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ΙΑ} Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΑ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ*

Ἀπὸ τότε ποὺ ἡ θεομηνία τῆς ὁμαδικῆς παραφροσύνης ξέσπασε στὸν κόσμῳ — καὶ στὸν τόπο μας μὲ ἰδιαίτερη ἔνταση — δὲν πάψαμε νὰ τ' ἀκούμε: «Οἱ διανοούμενοι πρέπει νὰ πάρουν μιά θέση. Πρέπει νὰ ταχθοῦν ἢ μαζί μας ἢ ἐναντίον μας».

Ἡ μαζί μας — ἢ ἐναντίον μας! Γιά τοὺς φανατισμένους μισαλλόδοξους, γιά τοὺς μαινόμενους «ιδεολόγους», ἄλλος δρόμος δὲν ἦταν νοητός. Οὔτε μποροῦσε τὸ μυαλό τους νὰ καταλάβει τὸν ἀστράτευτο ἄνθρωπο, τὸ ἀστράτευτο πνεῦμα. Ἔπρεπε, ὁ καθένας, κάπου νὰ στρατευθεῖ: Ἡ μαζί μας — ἢ ἐναντίον μας!

Ἐπὶ τοῦ ἔθνους πολλοὶ ποὺ θαυμάζουν τὴν τωρινὴ ἐποχὴ. Καὶ ποὺ ψελλίζουν κάτι θολὰ καὶ ἀκατανόητα, περὶ ψυχικῆς ἀγωνίας, περὶ ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ ἀπ' τὸν ἄνθρωπο, περὶ σφοδρᾶς ἐγκυμοσύνης τῆς Ὑψηλίου, ἀπὸ τὴν ὁποία κάτι ἀσφαλῶς θὰ τεχθεῖ!

Στὴν πραγματικότητα, δὲν πρόκειται γιὰ τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν αἰώνια ἀνακύκλιση τῶν πολιτισμῶν, ποὺ ἀφοῦ φτάσουν σ' ἓνα ὕψηλὸ σημεῖο, ξαναγυρίζουν στὴ βαρβαρότητα. Ὁ λαμπρὸς πνευματικὸς πολιτισμὸς, ποὺ βρίσκεται ἢ ἀπαρχὴ τοῦ στήν Ἀναγέννηση, φαίνεται ὅτι πλησιάζει στὴ δύση του. Καὶ ξαναγυρίζουμε 500 χρόνια πίσω, ξαναγυρίζουμε στὴν ἐποχὴ τῶν φοβερῶν θρησκευτικῶν πολέμων, στὴν ἐποχὴ τῆς μισαλλοδοξίας καὶ τῆς ἀλληλοσφαγῆς. Θὰ πήγαινε πολὺ νὰ προσδώσουμε τὸν χαρακτηρισμὸ τῆς ἀγωνίας σ' ὅ,τι μόνο ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς παρακρούσεως θὰ ταίριαζε.

Καὶ τὰ θύματα τῆς παρακρούσεως, οἱ κάθε ἀποχρώσεως τρελλοὶ, ἀρνοῦνται ν' ἀναγνωρίσουν ὁποιοδήποτε, ποὺ δὲν εἶναι, ἢ ποὺ δὲν ἔγινε ἀκόμα, τρελλός. Μέσα στὴ γενικὴ αὐτὴ σύγχυση, μέσα στὴν ὁμαδικὴ παραφροσύνη, εἶναι «ἀνάγκη, ὑποχρέωσις, καθῆκον», νὰ προστεθοῦν, στὴν οὐρὰ τῶν διαδηλώσεων, καὶ οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι. Καὶ μὲ τὸ μέσο ποὺ διαθέτουν, τὴν πέννα, νὰ βγοῦν καὶ νὰ διαλαλήσουν πὼς ὄχι, ἢ δική μας ἢ παραφροσύνη εἶναι καλὴ, ἢ δική σας εἶναι σκάρτη, ἐμεῖς εἴμαστε οἱ εὐλογημένοι τρελλοὶ τοῦ Θεοῦ!

Καὶ οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι ἀκουσαν τὸ κάλεσμα τοῦ «καθήκοντος», φόρεσαν τὸ

χακὶ τοῦ φανατισμοῦ καὶ διαλάλησαν, μ' ὄσους τρόπους τοὺς πρόσφερε ἢ συγγραφικὴ δεξιότητι, πὼς ἢ ἄλφα τρέλλα εἶναι ποὺ θὰ σώσει τὸν κόσμῳ, ἐνῶ ἢ βῆτα θὰ τὸν καταστρέψει — καὶ ἔμπρός, ἐν ὀνόματι τῆς ἱερῆς ἄλφα τρέλλας, ἐξολοθρευετέ, ἀδελφοί, τοὺς ἄλλους τρελλοὺς, τοὺς τρελλοὺς τῆς ἀνίερης βῆτα τρέλλας!

* *

Ἴσως δὲν θὰ ἔφταναν ὄχι αὐτὰ ὡς τὴν ἄκρη τῆς πέννας, ἀν δὲν ἦταν μιά φράση, ποὺ ξαναδιάβασα τώρα τελευταία, μιά φράση τοῦ Montaigne, ἀστράφτοντας ὄχι ἀπὸ λαμπρότητα, μεταδίδοντας τὴ μέθη ἐκείνη τῆς ὑπερήφανης ψυχῆς, ὅταν σὲ μιά ἐντατικὴ, πυραχτωμένη στιγμή της, βρίσκει τὴν καίρια ἔκφραση τῶν διαλογισμῶν της: «Γιὰ τοὺς Γιβελίνους, εἶμαι Γουέλφος! Γιὰ τοὺς Γουέλφους, εἶμαι Γιβελίνος»!

Τί μάθημα! Καὶ κάτι παραπάνω ἀπὸ μάθημα: μαστίγιο ποὺ κατεβαίνει ὀρμητικὰ στὸ πρόσωπο ἐκείνων ποὺ λησμόνησαν τὴν ὑψιστὴ πνευματικὴ τους ὑποχρέωση, τὴν ἀγωνιώδη ἀναζήτησιν τῆς ἀλήθειας, ἔξω κι' ἐπάνω ἀπ' ὄλους τοὺς ἐπικαιρικοὺς φανατισμοὺς, καὶ τάχθηκαν ἀλαλάζοντας στὴν οὐρὰ τῶν διαδηλώσεων.

«Γιὰ τοὺς Γιβελίνους, εἶμαι Γουέλφος! Γιὰ τοὺς Γουέλφους, Γιβελίνος»! Ποιὸς Ἕλληνας, ἢ ἀκόμα ποιὸς Εὐρωπαῖος, πνευματικὸς ἄνθρωπος (κάνω ἐδῶ τὴν τιμητικὴ καὶ μοναδικὴ ἐξαίρεση ἐνὸς θαυμάσιου, γιὰ τὴν πνευματικὴ ἀνεξαρτησία του καὶ τὴ δύναμη τῆς ἐνοράσεως ποὺ φανέρωνε, κειμένου τοῦ σκοτωμένου γάλλου συγγραφέα Antoine de Saint-Exupery), εἶναι σὲ θέση σήμερα νὰ πετάξει κατὰ πρόσωπο τῶν φανατισμῶν, τὴν ὑπερήφανη αὐτὴ ἀπολυτρωτικὴ κραυγὴ; Ποιὸς εἶναι σὲ θέση, συμμαζεύοντας ὄχι τις δυνάμεις του, νὰ ἐπιχειρήσει τὸ πῆδημα πάνω ἀπ' τὸ πλῆθος ποὺ ἀλαλάζει καὶ λυσσάει, τὸ πῆδημα ποὺ θὰ τὸν φέρει στὴν ἄπλα τῆς ἀνοιχτῆς ἀτμοσφαιρας, ποὺ θὰ τοῦ ἀνοίξει στὸ βλέμμα του τοὺς ὀρίζοντες;

Ἄν ὑπῆρχε, θὰ ἦταν ὁ μοναδικὸς κορυθαλλὸς ποὺ θ' ἀνάγγελλε στὸν κόσμῳ τὴν ἐλπίδα μιᾶς νέας χαραυγῆς. Ἡ ἀπουσία του μᾶς δίνει, ὅσο τίποτε ἄλλο, τὸ μέτρο τῆς καταπτώσεως, στὴν ὁποία βρισκόμαστε.

* *

Ἄς μὴ νομιστεῖ πὼς ἢ φράση αὐτὴ τοῦ Montaigne εἶναι μιά καλὴ εὐκαιρία γιὰ

* Σημ. τ. «Νέας Ἑστίας». — Μὲ πολλὴ ἱκανοποίηση δημοσιεύουμε τὸ ἀρθρο τοῦτο. Εἶναι ἢ φωνὴ ἐνὸς νέου λογοτέχνη ἀλλὰ καὶ μαχητῆ τοῦ μετώπου, ποὺ ἔρχεται νὰ ἐπιδοκιμάσει τοὺς σκληροὺς ἀγῶνες μας γιὰ τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία.

τούς χλιαρούς, για τούς «σώφρονες», για τούς ούβέτερους. Ἡ φράση αὐτή εἶναι σάλπισμα μάχης! Καί μιᾶς μάχης ἀφάνταστα δύσκολης, πού ἀπαιτεῖ καρτερία ἀσύγκριτη καί ἀλύγιστο ἀνδρισμό. Σέ μιᾶ ἐποχή, πού λίγοι τολμᾶν νά εἶναι τούλάχιστον, τίμια, ξεκαθαρισμένα, ἀποφασιστικά, Γιβελίνοι - Γιβελίνοι, ἢ Γουέλφοι - Γουέλφοι, καί γίνονται, μ' εὐλυγισία φιδιοῦ, μέ τούς Γιβελίνοους Γιβελίνοι, ἢ μέ τούς Γουέλφοους Γουέλφοι, ἀντιστρέφοντας ἔτσι τόν Montaigne — πόσο δύσκολη εἶναι ἡ συνεχῆς αὐτή ἀθληση τῆς ἀρετῆς, πού ἀπαιτεῖται γιά νά εἶναι κανείς μέ τούς Γιβελίνοους Γουέλφος ἢ μέ τούς Γουέλφοους Γιβελίνοους.

Δέν ἀντιτάσσεται στόν φανατισμό ἡ χλιαρότητα. Ἀντιτάσσεται ὁ φανατισμός! Ἄλλ' ὁ φανατισμός τῆς ἀνεξαρτησίας, πού ἀποκρούει τόν κάθε συμβιβασμό, τήν κάθε πνευματική ὑποδούλωση, — ὁ φανατισμός στήν ἀπόκρουση κάθε φανατισμοῦ.

Ἐκεῖνο πού δημιουργεῖ τὸ μεγαλεῖο τοῦ Σολωμοῦ καί τοῦ Κάλβου, ὅπως καί τὸ μεγαλεῖο κάθε κορυφαίου πνευματικοῦ δημιουργοῦ, εἶναι ἀκριβῶς αὐτό: ὅτι οἱ μεγάλες ἠθικές ἀξίες, πού τούς συγκλονί-

ζουν, κατορθώνουν νά βροῦν τήν ἰδανική τους ἔκφραση. Ἡ Ἐλευθερία γιά τόν Σολωμό, ἡ Ἀρετή γιά τόν Κάλβο, εἶναι ἀνάποσπαστες πιά μέ τήν ποιητική δύναμη πού τίς ἀποθέωσε. Τὸ ἓνα θά ἦταν λειψὸ δίχως τὸ ἄλλο. Ἡ σύνθεσή τους, ἡ συνύπαρξή τους σωστότερα, δημιουργεῖ τὸ μεγαλεῖο.

Ποιά θά ἦταν ἡ στάση σήμερα τοῦ Σολωμοῦ καί τοῦ Κάλβου ἀπέναντι στά σύγχρονα φαινόμενα; Ποιά θά ἦταν ἡ στάση τῆς Ἐλευθερίας — γιὰ τὸ Σολωμό; ἦταν ἡ Ἐλευθερία —, ποιά ἡ στάση τῆς ἀρετῆς, — γιὰ τὸ Κάλβο; ἦταν ἡ ἀρετή; Θά ἦταν ἄλλη ἀπ' ἐκείνην πού κράτησε ὁ Montaigne ἀπάνω στή βράση τῶν θρησκευτικῶν πολέμων;

Γιά ὅποιον ξέρεῖ νά διαβάσει — ἀσφαλῶς ὄχι. Καί γιά ὅποιον ξέρεῖ νά διαβάσει, οἱ μεγάλες αὐτές ὑποθήκες, τῶν κορυφαίων Ἑλλήνων τοῦ πνεύματος, θά τοῦ στηλώσουν τόν ἀγέρωχο καί ἀσυμβίβαστο ἀνδρισμό, ὅπως στηλώνουν τὰ ἔλατα στίς κορφές οἱ μυστικές τροφές τῆς γῆς καί τὰ κάνουν ν' ἀντέχουν ἀκλόνητα στίς βίαιες θύελλες.

ΦΑΙΔΡΟΣ ΜΠΑΡΛΑΣ

ΨΙΘΥΡΟΙ

Σέ εἶδα, μιᾶ δύσκολη τοῦ χινοπώρου ὥρα, Ἰκέτη στήν καστρόπορτα τοῦ κόμου μου.

Γλυκεῖα λαχτάρα μακρυνή στ' ἀπλωμα τῶν Χεριῶν σου καί στήν ἀνάσα σου ἡ προσμονή!

Κι' ἐγώ, πού στή ματιά μου ἀντιφέγγιζεν ἡ προσφορά, μελόχυμους τοῦ δειλινοῦ καρπούς ἐσόδεψα στίς χουφτες σου καί στά μαλλιά σου ἔπλεξα τήν κυκλαμιά — Κι' ὕστερα σ' ἔχασα.

Καί σκύβω στήν ἄμμο τῆς ζωῆς τ' ἀχνάρια τῶν ποδιῶν σου νά μαζεύω καί τῆς ἐλπίδας τὸ πέλαγος ἀγναντεύω. Ἐγώ, πού ἴσως καί νά σ' ἀγαποῦσα.

Δέ βρίσκεσαι, μηδὲ ξαναγυρνᾶς.

Ποιός ξέρεῖ; Μπορεῖ νά ἦτανε γραφτό, μπορεῖ νά ἦταν κι' ὄνειρο πού τ' ἀγαπῶ. Τὸ κυνηγῶ καί τὸ βάζω στ' ἀντικαθρέφτισμα τὸ χρυσορόδινο μιανοῦ πανώριμου καί θαυμαστοῦ χινοπωριάτικου δειλινοῦ.

ΜΕΛΠΑ ΤΖΑΝΝΗ

